

آشنایی باقوانین

چک و بانک

معاونت آموزش و کارآفرینی جهاددانشگاهی استان زنجان

دوره های ضمن خدمت کارکنان بنیاد مسکن

قانون اصلاح قانون صدور چک

عناوین مطالب

صفحه

مقدمه:	۳
فصل اول: نوآوری های قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب سال ۱۳۹۷	۵
فصل دوم: مهمترین اقدامات و اصلاحات پیش بینی شده در راستای اجرای قانون اصلاح چک	۱۰
فصل سوم: الزامات قانونی و تکالیف لازم الاجرا قانون اصلاح قانون صدور چک	۱۴
فصل چهارم: فرایند ثبت، صدور و انتقال چک در سامانه صیاد (پیچک)، برگشت چک و رفع سوء اثر	۱۹
فصل پنجم: دسته چک های جدید:	۲۶
فصل ششم: چک الکترونیکی (امن دیجیتال) و اقدامات لازم جهت عرضه آن در سیستم بانکی و سامانه های مربوطه	۲۹
پیوست ۱: ضوابط و فرآیندهای اجرائی چک الکترونیکی (دیجیتال) (ابلاغی اسفند ۱۳۹۷ بانک مرکز ج.ا.ا.)	۲۹
پیوست ۲: ۵۷ سوال و ابهام بانک ها در خصوص قانون جدید چک مصوب سال ۹۷ (گردآوری شده توسط بانک مرکزی)	۲۹
پیوست ۳: ابعاد حقوقی چک	۲۹
منابع:	۳۱

چک به عنوان یک سند پرداخت است. صدور چک لزوماً یک عمل تجاری محسوب نمی‌شود و برخلاف برخی از اسناد که صدورشان یک عمل تجاری است و تجار از آنها استفاده می‌کنند، در مورد چک وضعیت فرق می‌کند و همه افراد جامعه از چک استفاده می‌کنند. پس نیاز است که کارآیی چک با کارکردهای آن و نیاز جامعه متناسب باشد. امروزه جابه‌جایی پول نقد به حداقل رسیده و بیشتر خریدها اعتباری هستند. تغییرات قانون چک هر چند سال یک بار به دلیل به روز کردن این سند با توجه به نیاز جامعه انجام می‌شود. مثلاً قبل از تغییرات قانون چک در سال ۱۳۸۲ اعلام شده بود که چک حتماً باید به روز باشد و اصلاً چک وعده‌دار مورد پذیرش قرار نمی‌گرفت. اما با توجه به نیاز جامعه، قانون‌گذار در سال ۱۳۸۲ استفاده از چک‌های وعده‌دار را تصویب کرد. با این وجود، به دلیل عدم اتخاذ رویکرد متناسب با کارکرد حقیقی و فعلی چک در اصلاح قانون مذکور تا پیش از سال ۱۳۹۷، مشکلات عدیده‌ای برای فعالین اقتصادی به وجود آمده بود. پس از بررسی مشکلات مذکور و با توجه به اهمیت مسئله در بحث اقتصاد کشور، بازنگری و اصلاح قانون صدور چک در دستور کار قرار گرفت. این قانون در راستای اجرای بند ۱۹ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی مبنی بر شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در حوزه‌های پولی، تجاری، ارزی و پس از انجام حجم گسترده بررسی‌های کارشناسی و آسیب‌شناسی دقیق وضعیت بحرانی چک‌های بلامحل و همچنین بهره‌مندی از تجارب موفق دیگر کشورها در حوزه قوانین چک، تدوین و در آبان ماه سال ۱۳۹۷، با رأی قاطع نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی تصویب و در آذر ماه همان سال توسط رئیس جمهور ابلاغ شد.

ابعاد و اهمیت لزوم اصلاح قانون چک :

- **چک برگشتی پنجمین مانع جدی فضای کسب و کار از نظر بنگاه‌های اقتصادی :**
در شرایط رکود و تنگنای مالی در سال‌های اخیر، بنگاه‌های اقتصادی به سمت معاملات مدت‌دار از طریق چک حرکت کرده‌اند. متأسفانه عدم ساماندهی و تقویت اعتبار و اطمینان به چک به عنوان مهم‌ترین ابزار خرید مدت‌دار منجر به ایجاد مشکلات روزافزون برای فعالین اقتصادی و وخیم‌تر شدن اوضاع کسب و کار شده است. این امر با افزایش ریسک معاملات و ناامنی در فضای کسب و کار، مانع رونق تولید و اشتغال‌زایی شده است.
- بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی شاخص چک‌های برگشتی در تابستان ۹۳ و ۹۴ از نظر بنگاه‌های اقتصادی چهاردهمین مانع و دغدغه تأثیرگذار بر محیط کسب و کار بوده است؛ اما در بهار سال ۹۵، این شاخصه با ۹ پله صعود به پنجمین مانع جدی کسب و کار تبدیل شده است که نشان از وخامت اوضاع چک برگشتی در آن سال‌ها بوده است.

- اطلاع دادرسی در پرونده‌های چک و تحمیل هزینه بالا به فعالان اقتصادی :

بر اساس آمارهای غیررسمی، رسیدگی به پرونده‌های مطالبه وجه چک به طور میانگین حدود ۱ تا ۲ سال به طول می‌انجامد و با احتساب هزینه‌های وکیل، بسته به شرایط چیزی در حدود ۲۰ درصد مبلغ چک هزینه دارد. در این بین وجود برخی گریزگاه‌های حقوقی ناشی از فرآیندهای ناقص و نادرست رسیدگی مانند اعسار و ابلاغ نیز، بر مشکلات و فرسایش‌های زمانی فوق افزوده است. توسل متقلبانه به این خلأهای حقوقی در برخی موارد در عمل امیدی برای احقاق حق گیرنده چک باقی نمی‌گذارد و اجرای حکم صادره را با بن بست جدی مواجه می‌کند.

- ضعف نظارت و کنترل بر فرآیند صدور چک و اتکا صرف به لاشه کاغذی چک :

عدم نظارت بر لحظه صدور برگه چک منجر به سهولت صدور چک بدون پشتوانه شده است. از طرف دیگر، صدور چک صرفاً مبتنی بر کاغذ بوده و اطلاعات مندرج در لاشه کاغذی چک در هیچ جای دیگری به طور متمرکز و نظام‌مند ثبت و پشتیبان‌گیری نمی‌شود. به همین دلیل امکان سرقت، جعل، مفقود و مخدوش شدن برگه چک و از بین رفتن آن در حوادثی همچون زلزله و آتش‌سوزی وجود دارد که منجر به شکل‌گیری دعاوی حقوقی و کیفری متعددی می‌شود.

تغییرات قانون چک شامل موارد ذیل می‌شود:

۱. تغییراتی که ظاهر، نحوه صدور و انتقال چک را تغییر می‌دهد.
 ۲. تغییراتی که مجازات‌ها و محرومیت‌های جدیدی را برای افرادی که چک‌شان برگشت می‌خورد وضع می‌کند.
 ۳. تغییراتی که محدودیت‌هایی را برای صدور چک در داخل سیستم ایجاد می‌کند.
 ۴. تغییراتی که منجر به نوآوری‌های جدیدی شد مانند **چک الکترونیکی** یا **چک سیستمی** و صدور **چک موردی** شده است.
 ۵. تعیین سقف اعتباری جهت صدور چک از طریق اعتبارسنجی مشتریان
 ۶. امکان صدور برگه چک موردی برای افرادی که دارای حساب جاری نزد بانک نمی‌باشند.
- در این جزوه در ۶ فصل به تغییرات قانون اصلاح قانون صدور چک و چارچوب اقدامات انجام شده و بسترهای سیستمی پیش‌بینی شده از سوی بانک مرکزی ج.ا.ا. در راستای اجرای قانون خواهیم پرداخت. بدیهی است به منظور اجرای تغییرات ناشی از قانون جدید در فرآیندهای کاری مرتبط با چک در سیستم مهرگستر، اینترنت بانک، همراه بانک و ... (از قبیل: صدور دسته چک، تایید صدور چک، صدور گواهینامه عدم پرداخت، شیوه کارسازی چک‌های واگذاری و ...)، پس از تکمیل اقدامات فنی و آماده‌سازی سیستم، متعاقباً جزوهای مربوطه ارائه خواهد شد.

فصل اول: نوآوری های قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب سال ۱۳۹۷

اهم نوآوری های قانون اصلاح قانون صدور چک عبارت اند از:

۱. خروج صدور دسته چک از حیطه اختیار بانک های تجاری و تمرکز آن در سامانه صیاد (پیچک) بانک

مرکزی

مطابق ماده ۵ قانون مذکور، بانک مکلف است برای ارائه دسته چک به مشتریان خود، صرفاً از طریق سامانه صدور یکپارچه الکترونیکی دسته چک (صیاد) نزد بانک مرکزی اقدام نماید. این سامانه پس از اطمینان از صحت مشخصات متقاضی با استعلام از سامانه نظام هویت سنجی الکترونیکی بانکی (نهاب) و احراز نبود ممنوعیت قانونی، نسبت به دریافت گزارش اعتباری از سامانه ملی اعتبارسنجی (موضوع مواد ۵ و ۸ «قانون تسهیل اعطای تسهیلات و کاهش هزینه های طرح و تسریع در اجرای طرح های تولیدی و افزایش منابع مالی و کارایی بانک ها») یا رتبه بندی اعتباری از شرکت های موضوع بند ۲۱ ماده ۱ «قانون بازار اوراق بهادار» اقدام نموده و متناسب با نتایج دریافتی، سقف اعتبار مجاز متقاضی را محاسبه و به هر برگه چک، شناسه یکتا اختصاص می دهد. در این صورت افراد بد حساب و کلاه بردار امکان تبانی با بانک ها جهت اخذ دسته چک را نخواهند داشت؛ چراکه استعلام سوابق، احراز عدم ممنوعیت ها و صدور دسته چک به صورت متمرکز توسط سامانه بانک مرکزی و بر مبنای اعتبارسنجی انجام می گیرد. از طرف دیگر اختصاص کد یکتا به هر برگه چک، امکان برقراری تقارن اطلاعات و افزایش اعتبار چک را فراهم می کند.

۲. منوط کردن اعتبار صدور چک به ثبت اطلاعات آن در زیر سیستم پیمایش مبادلات چک در سامانه

صدور یکپارچه الکترونیکی دسته چک صیاد (پیچک)

طبق ماده ۸ قانون مذکور، بانک مرکزی مکلف است امکاناتی را ایجاد کند تا ظرف مدت دو سال از لازم الاجرا شدن این قانون، صدور هر برگه چک مستلزم ثبت مشخصات هویتی دریافت کننده، مبلغ و تاریخ سررسید چک برای شناسه یکتای برگه چک توسط صادر کننده در سامانه یکپارچه بانک مرکزی باشد. ضمناً امکان انتقال چک به شخص دیگر توسط دارنده تا قبل از تسویه، صرفاً با ثبت هویت گیرنده جدید برای همان شناسه یکتای چک در آن سامانه امکان پذیر باشد. سامانه مذکور به گونه ای خواهد بود که در صورت وجود چک برگشتی رفع سوء اثر نشده در سابقه صادر کننده، اجازه صدور برگه چک جدید برای وی داده نخواهد شد.

با اجرای این قانون اعتبار چک صرفاً متکی بر لاشه کاغذی نخواهد بود و با پشتیبان گیری و ثبت اطلاعات مندرج در چک در سیستم متمرکز بانک مرکزی، اعتبار چک افزایش یافته و نگرانی در خصوص از بین رفتن آن در حوادثی از قبیل سیل، زلزله و... وجود نخواهد داشت و وقوع جرائمی همچون جعل و سرقت چک به میزان قابل توجهی کاهش خواهد یافت و بعضاً موضوعیت نخواهند

داشت.

از طرف دیگر با توجه به منوط شدن صدور چک به ثبت اطلاعات آن در سامانه، امکان نظارت بر لحظه صدور برگه چک و کنترل افراد پرخطر برای بانک مرکزی فراهم می‌شود.

۳. برقراری تقارن اطلاعات هنگام صدور برگه چک با ایجاد امکان استعلام آنی وضعیت اعتباری صادرکننده

مطابق ماده ۸ این قانون، بانک مرکزی مکلف است ظرف دو سال پس از تصویب این قانون، با استفاده از زیرساخت‌های موجود تمهیداتی را فراهم نماید تا امکان استعلام آخرین وضعیت اعتباری صادرکننده چک شامل سقف اعتبار مجاز و سابقه چک‌های برگشتی در سه سال اخیر و میزان مانده تعهدات چک‌های تسویه نشده برای دریافت‌کننده به صورت آنی میسر گردد. به این ترتیب گیرنده چک امکان ارزیابی ریسک معامله با فرد مقابل را خواهد داشت و سوءاستفاده افراد بدحساب و کلاه‌بردار از چک به میزان قابل توجهی کاهش خواهد یافت و از صدور چک‌هایی که احتمال برگشت خوردن آن‌ها بالاست نیز جلوگیری به عمل می‌آید.

امکان استعلام چک‌های طرح صیاد از طریق تارنمای بانک مرکزی به نشانی www.cbi.ir فراهم شده است. بر این اساس مشتریان می‌توانند شناسه استعلام ۱۶ رقمی مندرج در چک‌های صیاد را در بخش استعلام چک صیاد سایت بانک مرکزی وارد کرده و نسبت به اعتبارسنجی چک به صورت رایگان و نامحدود اقدام کنند.

۴. صدور اجرائیه دادگاه علیه صادرکننده چک بلامحل بدون رسیدگی ماهوی

مطابق ماده ۹ قانون، دادگاه مکلف است بنا به درخواست دارنده چک در خصوص استیفای مبلغ چک، در صورت وجود شرایط زیر، حسب مورد علیه صاحب حساب، صادرکننده یا هر دو اجرائیه صادر نماید:

- در متن چک، وصول وجه آن منوط به تحقق شرطی نشده باشد.
- در متن چک قید نشده باشد که چک بابت تضمین انجام معامله یا تعهدی است.
- گواهی عدم پرداخت وجه چک به جهت موضوع ماده ۱۴ صادر نشده باشد. (مطابق ماده ۱۴ قانون صدور چک، صادرکننده چک یا ذینفع یا قائم‌مقام قانونی آن‌ها با تصریح به اینکه چک مفقود یا سرقت یا جعل شده یا از طریق کلاه‌برداری یا خیانت‌درامانت یا جرائم دیگری تحصیل گردیده، می‌تواند کتباً دستور عدم پرداخت وجه چک را به بانک بدهد.)

نحوه پیگیری قضایی طبق قانون جدید:

شیوه جدید به این صورت است که دارنده چک برگشتی در ابتدا به بانک مراجعه می‌کند و از بانک، تقاضای صدور گواهی‌نامه عدم پرداخت، ثبت آنی اطلاعات چک در سامانه چک‌های برگشتی بانک مرکزی و درج «کدرهگیری» بر روی گواهی‌نامه مذکور آن می‌کند (با بخشنامه‌ای که بانک مرکزی در تاریخ ۲۸ اسفندماه سال

۱۳۹۷ صادر کرد، دستور درج کدرهگیری در تمامی گواهی نامه‌های عدم پرداخت چک‌های برگشتی، به تمامی بانک‌های کشور ابلاغ شد. (سپس به دفاتر خدمات الکترونیک قوه قضائیه رفته و شکایت خود را در آنجا ثبت می‌کند. بعد از ثبت شکایت، طی مدت کوتاهی قاضی پرونده، ظاهر چک را بررسی می‌کند؛ اگر سه شرط اصلی که در متن قانون ذکر شده است در ظاهر چک رعایت شده باشد؛ اجرائیه را صادر می‌کند. از لحظه صدور اجرائیه ۱۰ روز به صادرکننده چک برگشتی مهلت داده می‌شود که مطالبات خود را پرداخت کند، در غیر این صورت از طریق قانون «نحوه اجرای محکومیت‌های مالی» با صادرکننده چک برگشتی، برخورد می‌شود.

گام دوم

رجوع به دفاتر خدمات الکترونیک قضایی و درخواست صدور اجرائیه قضایی

گام اول

رجوع به بانک برگشت زدن چک و دریافت گواهی نامه عدم پرداخت کدرهگیری دار

**آموزش گام به گام
نقد کردن سریع
چک برگشتی
طبق قانون جدید چک**

تذکره: اگر در متن چک، قید شده باشد که این چک بابت تضمین انجام معامله یا تعهد و یا تحقق شرط خاصی صادر شده است، امکان استفاده از این رویه وجود ندارد.

گام سوم

انتظار یک هفته‌ای برای انجام اقدامات اداری توسط مراجع قضایی

گام چهارم

دریافت اجرائیه قضایی

گام پنجم

نقد کردن چک برگشتی به وسیله اجرائیه قضایی

۵. پیشینی مسئولیت و مجازات برای بانک‌ها و کارمندان آنها در تخلفات مرتبط با چک مطابق تبصره ۵ ماده ۵ مکرر قانون که در ماده ۴ قانون جدید مورد اشاره قرار گرفته است، بانک مسئول جبران خساراتی خواهد بود که از عدم انجام تکالیف مقرر در این ماده و تبصره‌های آن به اشخاص ثالث وارد گردیده است. مسئول شعبه هر بانکی که به تکالیف مقرر در این ماده و تبصره‌های آن عمل

نکند، یا از ارائه اطلاعات لازم برای تشکیل بانک اطلاعات الکترونیکی موضوع ماده ۲۱ به بانک مرکزی خودداری کند، حسب مورد با توجه به شرایط، امکانات، دفعات و مراتب به مجازات مقرر در ماده (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۷ محکوم می‌شوند.

ماده ۵ مکرر قانون در ماده ۴ قانون جدید:

بعد از ثبت غیرقابل پرداخت بودن یا کسری مبلغ چک در سامانه یکپارچه بانک مرکزی، این سامانه مراتب را به صورت برخط به تمام بانکها و مؤسسات اعتباری اطلاع می‌دهد. پس از گذشت بیست و چهار ساعت کلیه بانکها و مؤسسات اعتباری حسب مورد مکلفند تا هنگام رفع سوءاثر از چک، اقدامات زیر را نسبت به صاحب حساب اعمال نمایند: الف- عدم افتتاح هرگونه حساب و صدور کارت بانکی جدید؛ ب- مسدود کردن وجوه کلیه حسابها و کارتهای بانکی و هر مبلغ متعلق به صادرکننده که تحت هر عنوان نزد بانک یا مؤسسه اعتباری دارد به میزان کسری مبلغ چک به ترتیب اعلامی از سوی بانک مرکزی؛ ج- عدم پرداخت هرگونه تسهیلات بانکی یا صدور ضمانت نامه های ارزی یا ریالی؛ د- عدم گشایش اعتبار اسنادی ارزی یا ریالی.

تبصره ۱- چنانچه اعمال محرومیت‌های مذکور در بندهای (الف)، (ج) و (د) در خصوص بنگاههای اقتصادی با توجه به شرایط، اوضاع و احوال اقتصادی موجب اخلال در امنیت اقتصادی استان مربوط شود، به تشخیص شورای تأمین استان موارد مذکور به مدت یک سال به حالت تعلیق در می‌آید. آییننامه اجرایی این تبصره با در نظر گرفتن معیارهایی مانند میزان تولید و صادرات بنگاه و تعداد افراد شاغل در آنظر ف مدت سه ماه از لازمالاجراء شدن این قانون به پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

تبصره ۲- در صورتی که چک به وکالت یا نمایندگی از طرف صاحب حساب اعم از شخص حقیقی یا حقوقی صادر شود، اقدامات موضوع این ماده علاوه بر صاحب حساب، در مورد وکیل یا نماینده نیز اعمال می‌گردد مگر اینکه در مرجع قضائی صالح اثبات نماید عدم پرداخت مستند به عمل صاحب حساب یا وکیل یا نماینده بعدی او است. بانکها مکلفند به هنگام صدور گواهینامه عدم پرداخت، در صورتی که چک به نمایندگی صادر شده باشد، مشخصات نماینده را نیز در گواهینامه مذکور درج نمایند.

تبصره ۳- در هر یک از موارد زیر، بانک مکلف است مراتب را در سامانه یکپارچه بانک مرکزی اعلام کند تا فوراً و به صورت برخط از چک رفع سوءاثر شود:

الف- واریز کسری مبلغ چک به حساب جاری نزد بانک محال علیه و ارائه درخواست مسدودی که در این صورت بانک مکلف است ضمن مسدود کردن مبلغ مذکور تا زمان مراجعه دارنده چک و حداکثر به مدت یک سال، ظرف مدت سه روز واریز مبلغ را به شیوه‌های اطمینان بخش و قابل استناد به اطلاع دارنده چک برساند.

ب- ارائه لاشه چک به بانک محال علیه؛

ج- ارائه رضایتنامه رسمی (تنظیم شده در دفاتر اسناد رسمی) از دارنده چک یا نامه رسمی از شخص حقوقی دولتی یا عمومی غیردولتی دارنده چک؛

د- ارائه نامه رسمی از مرجع قضائی یا ثبتی ذیصلاح مبنی بر اتمام عملیات اجرایی در خصوص چک؛

ه- ارائه حکم قضائی مبنی بر برائت ذمه صاحب حساب در خصوص چک؛ و- سپری شدن مدت سه سال از تاریخ صدور گواهینامه عدم پرداخت مشروط به عدم طرح دعوای حقوقی یا کیفری در خصوص چک توسط دارنده.

تبصره ۴- چنانچه صدور گواهینامه عدم پرداخت به دلیل دستور عدم پرداخت طبق ماده (۱۴) این قانون و تبصره های آن باشد، سوءاثر محسوب نخواهد شد.

تبصره ۵- بانک یا موسسه اعتباری حسب مورد مسؤول جبران خساراتی خواهند بود که از عدم انجام تکالیف مقرر در این ماده و تبصره های آن به اشخاص ثالث وارد گردیده است.

فصل دوم: مهمترین اقدامات و اصلاحات پیش بینی شده در راستای اجرای قانون اصلاح چک

با توجه به زیرساخت‌های توسعه یافته در بانک مرکزی ج.ا.ا، اجرای بخشی از اصلاحات مقرر شده در قانون "اصلاح قانون صدور چک" بلافاصله بعد از ابلاغ قانون مذکور ممکن بود و نیاز به ایجاد زیرساخت فنی خاصی نداشت. از همین روی، پس از ابلاغ قانون در تاریخ ۱۳۹۷/۸/۲۳ بخشی از تکالیف مندرج در قانون توسط قوه قضائیه، بانک مرکزی و بانک‌ها عملیاتی شد که عبارتند از:

- ساماندهی صدور دسته چک با راه‌اندازی سامانه صیاد و پیوستن تمامی بانک‌ها به آن
- برقراری نسبی تقارن اطلاعات در زمان صدور چک برای گیرنده از طریق راه‌اندازی سامانه استعلام پیامکی سوابق چک برگشتی
- ایجاد فرآیند جدید مطالبه وجه چک از طریق صدور اجرائیه دادگاه علیه صادرکننده چک برگشتی بدون رسیدگی ماهوی ظرف کمتر از ۲۰ روز

۱. مهمترین تغییرات و اصلاحات پیش بینی شده در اصلاحیه قانون چک تا پایان سال ۱۳۹۹:

- پیش بینی چک الکترونیکی و لازم الاجرا بودن قوانین و مقررات مربوط در مورد چک‌های مزبور
- پیش‌بینی ممنوعیت صدور و اعطای دسته چک برای اشخاص ورشکسته و معسر از تأدیه محکوم به ثبت آنی اطلاعات مربوط به گواهی عدم پرداخت در بانک مرکزی و ارسال گواهی به آدرس صادرکننده
- تکلیف بانک‌ها و مؤسسات اعتباری به اعمال محدودیت‌ها و محرومیت‌های ذیل نسبت به صاحب حساب، متعاقب ثبت غیرقابل پرداخت بودن یا کسری مبلغ چک در سامانه یکپارچه بانک مرکزی و اطلاع‌رسانی برخط مراتب به تمام بانک‌ها و مؤسسات اعتباری مزبور:
- عدم افتتاح هرگونه حساب و صدور کارت بانکی جدید و تمدید کارت بانکی؛
- مسدود کردن وجوه کلیه حساب‌ها و کارت‌های بانکی و هر مبلغ متعلق به صادرکننده که تحت هر عنوان نزد بانک یا مؤسسه اعتباری دارد به میزان کسری مبلغ چک به ترتیب اعلامی از سوی بانک مرکزی؛
- عدم پرداخت هرگونه تسهیلات بانکی یا صدور ضمانت نامه‌های ارزی یا ریالی؛
- عدم گشایش اعتبار اسنادی ارزی یا ریالی؛

- جلوگیری از افتتاح حساب و بلوکه شدن تمام حساب‌های صادرکننده چک در تمام بانک‌ها و موسسات اعتباری پس از گذشت ۲۴ ساعت از ثبت غیرقابل پرداخت بودن وجه چک؛
- ممنوعیت صدور و پشت‌نویسی چک در وجه حامل پس از انقضای دو سال از لازم‌الاجراء شدن قانون (اجرای قانون از ۱۴۰۰/۰۱/۱۴) و ضرورت ثبت انتقال چک در سامانه صیادبه جای عملیات صدور و ظهرنویسی چک؛
- صدور فوری اجراییه حسب مورد علیه صاحب حساب یا صادرکننده یا هر دو توسط دادگاه‌ها تنها با ارائه درخواست منضم به گواهی‌نامه عدم پرداخت از سوی دارنده با تحقق شرایط مقرر در ماده (۲۳) قانون؛
- اشتراک و تبادل برخط اطلاعات مربوط به چک بین بانک مرکزی و مراجع قضایی؛
- پیش‌بینی مرور زمان ۳ ساله به عنوان یکی از راه‌های رفع سوءاثر از سوابق چک برگشتی افراد مشروط به عدم طرح دعوی حقوقی و کیفری؛
- لزوم ثبت تمامی مراحل مربوط به صدور و تخصیص دسته چک و نیز گردش و تسویه چک در سامانه‌های صیاد، پیچک و چکاوک تحت نظارت بانک مرکزی؛
- تکلیف بانک‌ها به احراز صحت مشخصات متقاضی دسته چک با استعلام از سامانه نظام هویت‌سنجی الکترونیکی بانکی (نهاب)؛
- تکلیف بانک‌ها به تعیین سقف اعتبار برای متقاضیان واجد شرایط استفاده از دسته چک بر اساس نتایج گزارش اعتباری دریافتی از سامانه‌های مربوطه و نیز تخصیص شناسه یکتا و مدت اعتبار برای هر برگه چک؛
- تعیین مجازات علاوه بر محرومیت ۳ ساله از دریافت دسته چک و استفاده از آن برای اشخاصی که با توسل به شیوه‌های متقلبانه مبادرت به دریافت دسته چکی غیرمتناسب با اوضاع مالی و اعتباری خود کرده یا دریافت آن توسط دیگری را تسهیل نمایند.

۲. موارد اصلاحی و ابلاغی قانون چک در خرداد ۱۴۰۰:

- پیرو بخشنامه شماره ۹۷/۳۲۰۴۶۵ مورخ ۱۳۹۷/۹/۱۲ موضوع ابلاغ «قانون اصلاح قانون صدور چک» مصوب سال ۱۳۹۷، ابلاغیه شماره ۲۰۹۶۲ مورخ ۱۴۰۰/۲/۲۸ ریاست جمهوری در رابطه با اصلاح و الحاق موادی به «قانون اصلاح قانون صدور چک» که در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۱/۲۹ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده و در تاریخ ۱۴۰۰/۲/۱۸ مورد تأیید شورای نگهبان واقع شده، به منظور اجرا به شبکه بانکی در تاریخ ۱۴۰۰/۰۳/۱۷ ابلاغ شد. مهم ترین تغییرات اصلاحیه اخیر قانون یاد شده، عبارتست از:
 - مدت اعتبار تعیین شده برای چک به مدت ۳ سال از تاریخ دریافت دسته چک (موضوع ماده (۶) اصلاحی قانون صدور چک) حذف شده است.
 - صدور و تحویل چک های تضمین شده توسط بانک ها به مشتری، صرفاً از طریق سامانه صدور یکپارچه الکترونیکی چک (صیاد) امکان پذیر می باشد.
 - صدور و تحویل چک های تضمین شده مستلزم تکمیل برگه (فرم) درخواست توسط متقاضی در شعبه بانک در حضور متصدی بانکی، درج مشخصات هویتی و شماره حساب گیرنده روی چک تضمین شده و نیز ثبت علت درخواست صدور چک مذکور در سامانه «صیاد» می باشد.
 - لازم است به هر برگه چک تضمین شده، یک شناسه یکتا اختصاص یافته و امکان استعلام اطلاعات چک تضمین شده برای گیرنده چک (ذینفع) فراهم شود.

- پرداخت مبلغ چک تضمین شده توسط بانک صرفاً در وجه و به شماره حساب گیرنده (ذینفع) که مشخصات وی روی چک تضمین شده درج گردیده است، امکان پذیر می باشد و ظهرنویسی برای انتقال چک تضمین شده فاقد اعتبار است.
- ابطال چک تضمین شده به درخواست متقاضی یا وکیل یا نماینده قانونی وی با ارائه اصل چک جهت واریز وجه چک به حساب متقاضی، بدون نیاز به ظهرنویسی گیرنده (ذینفع)، صرفاً تا یک ماه پس از صدور آن توسط بانک صادرکننده امکان پذیر است.
- پرداخت چک تضمین شده به گیرنده (ذینفع) با ارائه اصل چک تنها پس از مهلت مقرر در بند قبل، منوط به تکمیل برگه (فرم) های مربوط به مبارزه با پولشویی توسط متقاضی یا گیرنده (ذینفع) و گزارش شعبه بانک به واحد مبارزه با پولشویی بانک صادرکننده می باشد.
- در فرض مفقودی چک تضمین شده، مراجعه متقاضی و گیرنده (ذینفع) به بانک صادرکننده ضرورت داشته و تکمیل و امضای برگه (فرم) اعلام مفقودی چک تضمین شده و تعهدنامه عدم ادعا نسبت به چک مفقود شده به منظور درخواست نسخه المثنی چک الزامی است.
- مؤسسه اعتباری موظف به احراز هویت متقاضی و گیرنده (ذینفع) و استعلام صحت مشخصات اشخاص اخیرالذکر از سامانه نظام هویت سنجی الکترونیکی بانکی و متعاقباً صدور چک المثنی مطابق با اطلاعات مندرج در سامانه صیاد پس از ابطال چک مفقود شده می باشد.
- در صورت جعل چک تضمین شده یا استفاده از چک تضمین شده مجعول، علاوه بر مجازات های قانونی مقرر، محرومیت ۲ تا ۶ سال از گرفتن چک تضمین شده به حکم دادگاه پیش بینی شده است.

فصل سوم: الزامات قانونی و تکالیف لازم الاجرا قانون اصلاح قانون صدور چک

بر اساس قانون "اصلاح قانون صدور چک"، الزامات و تکالیفی بر عهده تمام صادرکنندگان، انتقال دهندگان و ذینفعان چک قرار داده شد که این تکالیف عبارتند از:

۱. لزوم درج اطلاعات تمام چک‌های جدید در سامانه صیاد (پیچک) هنگام ثبت، تایید و

انتقال

بر اساس قانون جدید در نحوه صدور و انتقال چک هر فردی که قصد صدور چک‌های معمولی و عادی را دارد، باید مشخصات کامل چک خود را در سامانه صیاد (پیچک) بانک مرکزی ثبت کند. اطلاعاتی اعم از مبلغ چک، تاریخ وصول چک (که منظور از همان تاریخ سر رسید چک است)، تاریخ صدور چک، ذی‌نفع چک با مشخصات کامل و این که چک بابت چه امری صادر شده است (برای چک‌های صادره با مبلغ بیش از یک میلیارد ریال برای اشخاص حقیقی دارای حساب جاری غیر تجاری و بیش از ده میلیارد ریال برای اشخاص حقیقی و حقوقی دارای حساب جاری تجاری). پس از ثبت این موارد، سامانه بانک مرکزی اجازه صدور چک را خواهد داد؛ بنابراین با توجه به این امر که در ماده ۲۱ قانون مکرر چک آمده از این پس امکان صدور چک در وجه حامل وجود نخواهد داشت. در این صورت فردی که به‌عنوان ذی‌نفع چک در سامانه بانک مرکزی ثبت شده است؛ اگر قصد "ظهنویسی" یا به اصطلاح عامیانه "انتقال چک" را داشته باشد، نیاز است که حتما در داخل سامانه بانک مرکزی، مشخصات ذی‌نفع جدید چک و فردی که منتقل علیه است و چک قرار است به او منتقل شود نیز درج شود. در نهایت، در صورت مشخص بودن ذی‌نفع نهایی چک، سامانه بانک مرکزی اجازه نقل و انتقال را صادر می‌کند. این موارد علاوه بر کاغذ چک است؛ یعنی فرد بعد از تکمیل کاغذ چک (ظهنویسی معمول چک مبنی بر انتقال آن)، باید این مشخصات را در داخل سامانه بانک مرکزی تکمیل کند. در صورتی که این اقدامات انجام نشده باشند و صدور یا انتقال در سامانه ثبت نشده باشد؛ فرد دارنده فیزیکی چک به دلیل مغایرت متن و ظهر چک با اطلاعات موجود در سامانه بانک مرکزی، امکان وصول مبلغ چک را نخواهد داشت در صورت عدم ثبت اطلاعات چک در سامانه، امکان برگشت زدن آن و دریافت گواهینامه عدم پرداخت نیز فراهم نخواهد بود. بنابراین از این پس برگه چک تنها نشان دهنده طلب و مدیون بودن صادرکننده چک هست و به‌عنوان یک سند تجاری محسوب نمی‌شود؛ بلکه به اصطلاح فعالان حوزه حقوق، یک برگه حواله مدنی است. پس در صورت مغایرت بین سیستم و برگه چک، آنچه در سیستم وجود دارد به‌عنوان ملاک پرداخت در بانک‌ها شناخته می‌شود؛ در نتیجه صدور و انتقال چک صرفاً در سامانه بانک مرکزی انجام می‌شود. لازم به ذکر است ذینفع چک نیز در سامانه مذکور باید اقلام اطلاعاتی را با لاشه چک مطابقت داده و دریافت چک، عدم دریافت و مغایرت لاشه فیزیکی با سامانه را ثبت نماید.

۲. فرآیند ثبت آنی برگشتی چک و رفع برگشتی آن در بانک مرکزی

اگر قبلاً چک برگشت می‌خورد تا ۱۰ روز فرد فرصت داشت قبل از اینکه اسمش در لیست سیاه بانک مرکزی وارد شود، چک خود را پاس کند و این مشکل را رفع نماید. در قانون جدید چک این موضوع حذف شده و بلافاصله بعد از برگشت چک، نام فرد به صورت آنی در لیست سیاه بانک مرکزی قرار خواهد گرفت و محرومیت‌های وضع شده، مندرج در فصل دوم جزوه، شامل حال فرد خواهد شد.

از بعد سیستمی، به برگه‌ی چک کدهایی اضافه می‌شود و هر برگه گواهی عدم پرداخت، کد رهگیری مخصوص به خود را خواهد داشت. در نتیجه اگر فردی به بانک مراجعه کند و حساب موجودی کافی نداشته، فرد به‌طور معمول چک را برگشت خواهد زد و برگه‌ای را به نام گواهی عدم پرداخت تحویل می‌گیرد. این برگه می‌تواند به اندازه کل موجودی باشد یا بخشی از پولی که در حساب است را دریافت کرده و گواهی کسری موجودی مابقی طلب خود را بگیرد.

هر دوی این گواهی‌ها، چه "گواهی عدم پرداخت" و چه "گواهی کسری موجودی"، نیاز است که حتماً دارای کد رهگیری باشند. در صورت مفقودی برگه گواهی نامه یا جعل آن، آنچه که در سیستم بانک مرکزی وجود دارد به دستگاه قضایی منتقل خواهد شد. در صورت عدم وجود کد رهگیری، هیچ مرجع قضایی و ثبتی به دعوای فرد برای وصول چک و پیگیری‌های حقوقی او ترتیب اثر داده نخواهد داد.

از آنجا که ثبت صدور چک کلامتبی بر سامانه صیاد قرارداد داده شده، تمامی افرادی که چک آنها برگشت خورده و دارای تسهیلات معوق هستند و یا به دلایلی از دریافت دسته چک محروم هستند، در سامانه بانک مرکزی ثبت خواهد شد و به علت عدم تایید سامانه صیاد (پیچک) اجازه صدور چک جدیدی را نخواهند داشت.

۳. رفع سوء اثر چک برگشتی

در مورد رفع سوء اثر، قانون‌گذار تا حدودی رفع سوء اثر از چک را آسان‌تر کرده است. در گذشته چک‌ها پس از گذشت ۷ سال رفع سوء اثر می‌شدند. در حال حاضر این مدت زمان به سه سال کاهش پیدا کرده است، البته شرط عدم شکایت حقوقی و کیفری را به این مورد اضافه کرده است. نکته دوم اینکه اگر فرد هیچ کدام از راه‌های رفع سوء اثر را نداشته باشد می‌تواند با واریز مبلغ چک در حساب خودش، درخواست مسدودی مبلغ را بدهد و از حساب خود رفع سوء اثر کند. در گذشته این مبلغ دو سال در حساب فرد مسدود می‌شد و الان این مدت به یک سال کاهش پیدا کرده است.

روی دسته چک هر فرد سقف اعتباری آن فرد مشخص می‌شود. بر این اساس کل چک‌هایی که فرد با یک دسته چک می‌تواند صادر کند تا سقف درج شده خواهد بود. در صورت پاس شدن چک‌های صادر شده مبلغ آن چک‌ها از میزان سقف اعتبار فرد برای صدور چک جدید آزاد می‌شود.

۴. ایجاد زیر ساختی برای چک موردی و چک الکترونیکی (دیجیتال) توسط بانکها(سامانه چکاد)

چکی با عنوان چک الکترونیکی یا چک امن دیجیتال پیش بینی شده که مبتنی بر امضای دیجیتال خواهد بود و کاغذ نخواهد داشت. افراد با استفاده از سیستم شخصی و با استفاده از زیرساختی که بانک در اختیار فرد قرار خواهد داد، چک را صادر می کنند و شخص ذی نفع چک، یک نسخه از چک را به صورت دیجیتال و مبتنی بر داده های الکترونیک دریافت خواهد کرد. پاس کردن چک نیز به صورت الکترونیک انجام خواهد شد. این چک ها با توکن هایی که بانک ها در اختیار مشتریان خاص و ویژه خود قرار خواهند داد قابلیت این را دارند که افراد فاقد دسته چک بتوانند از مزایای چک بهره مند شوند و بدون اینکه اعتبارسنجی شوند، به صورت موردی چک صادر کنند و بدون پذیرش ریسک داشتن دسته چک، از این مزیت جدید قانونی استفاده کنند.

۵. اتصال سامانه های بانک مرکزی و قوه قضائیه

از آنجا که اجرای کامل احکام مندرج در قانون "اصلاح قانون صدور چک"، مستلزم مشارکت و همکاری سایر نهادها از جمله قوه قضائیه می باشد، اتصال سامانه های بانک مرکزی و قوه قضائیه ضروری است. با توجه به اینکه قانون مزبور سامانه محور است، اجرای کامل آن مستلزم ایجاد تبادل برخط اطلاعات میان نظام بانکی و قوه قضائیه است.

در این خصوص جلسات کارشناسی متعددی میان بانک مرکزی و قوه قضائیه برگزار و تفاهم نامه تبادل اطلاعات بین بانک مرکزی و قوه قضائیه تهیه و به منظور اخذ تایید نهایی برای رییس محترم قوه قضائیه ارسال شده است.

۶. اعتبارسنجی کامل مشتری توسط سامانه صیاد

باتوجه به زیرساخت های فراهم شده توسط بانک مرکزی اعتبارسنجی مشتریان از سامانه یکپارچه بانک مرکزی ضروری است و در صورت پایین بودن اعتبار (شخص) صاحب حساب جاری، از دریافت دسته چک جدید محروم خواهد شد.

در راستای تکمیل خدمات سامانه صدور دسته چک صیاد(پیچک) و با هدف ایجاد شفافیت در فضای کسب و کار از طریق ارائه خدمت استعلام مربوط به سوابق چک برگشتی مشتریان، سامانه استعلام پیامکی صیاد قابل بهره برداری است و افراد با ارسال شناسه استعلام ۱۶ رقمی مندرج در چک های صیادی به سامانه استعلام پیامکی بانک مرکزی با سرشماره ۷۰۱۷۰۱ و در قالب زیر، از وضعیت اعتباری صادرکننده چک از نظر تعداد و مبلغ چک های برگشتی ثبت شده نزد بانک مرکزی مطلع می شوند:

- وضعیت سفید: صادرکننده چک فاقد هرگونه سابقه چک برگشتی بوده یا در صورت وجود سابقه، تمامی موارد رفع سوء اثر شده است.

- **وضعیت زرد:** صادرکننده چک دارای یک فقره چک برگشتی یا حداکثر مبلغ ۵۰ میلیون ریال تعهد برگشتی است.
- **وضعیت نارنجی:** صادرکننده چک دارای دو الی چهار فقره چک برگشتی یا حداکثر مبلغ ۲۰۰ میلیون ریال تعهد برگشتی است.
- **وضعیت قهوه ای:** صادرکننده چک دارای پنج تا ده فقره چک برگشتی یا حداکثر مبلغ ۵۰۰ میلیون ریال تعهد برگشتی است.
- **وضعیت قرمز:** صادرکننده چک دارای بیش از ده فقره چک برگشتی یا بیش از مبلغ ۵۰۰ میلیون ریال تعهد برگشتی است.

۷. مستثنی شدن موارد خاص از بعضی از برخی مفاد این قانون با نظر شورای تامین

براساس ماده (۵) مکرر قانون صدور چک، در صورتی که چک با برگشت مواجه شود، محدودیت های متعددی متوجه صادرکننده آن می گردد که عدم امکان افتتاح حساب یا دریافت کارت بانکی جدید یا دریافت تسهیلات و ضمانت نامه بانکی، از جمله موارد آن است.

با توجه به اینکه محدودیت های قانونی یاد شده، ممکن است بنگاه اقتصادی را دچار مشکل مضاعف نماید و منجر به نامناسب تر شدن کسب و کار و بیکاری کارکنان آن گردد، قانون گذار در تبصره (۱) ماده فوق، برخی بنگاه های اقتصادی را تحت شرایطی از اعمال محدودیت های مقرر به نحو موقت معاف کرده ولی تشخیص موضوع را جهت تعلیق محرومیت ها به شورای تامین استان واگذار کرده است.

مطابق این تبصره، چنانچه اعمال محرومیت های مذکور درخصوص بنگاه های اقتصادی باتوجه به شرایط، اوضاع و احوال اقتصادی موجب اختلال در امنیت اقتصادی استان مربوط شود، به تشخیص شورای تامین استان، موارد مذکور به مدت یک سال به حالت تعلیق در می آید.

براساس ماده (۳) آیین نامه اجرایی این تبصره، بنگاه اقتصادی موظف است درخواست خود را از طریق سامانه یکپارچه وزارت صنعت، معدن و تجارت ارسال نماید تا پس از بررسی شرایط و تایید در دبیرخانه ستاد تسهیل و رفع موانع تولید براساس استعلام سامانه ای (سیستمی) ظرف سه روز کاری به همراه گزارشی شامل وضعیت بنگاه، سوابق چک های صادرشده از سوی بنگاه اعم از تسویه شده، برگشتی یا سررسیده نشده، سوابق محکومیت های مالی بنگاه و تصمیمات قبلی شورا در استان های مختلف نسبت به بنگاه، جهت تصمیم گیری برای شورا ارسال شود.

طبق این رویه، تایید ستاد تسهیل و رفع موانع تولید کافی نبوده و باید در اجرای حکم قانون، موضوع جهت تصمیم گیری به شورای تامین استان نیز ارسال شود تا تصمیم نهایی در آن شورا اتخاذ شود.

این موضوع در حالیست که موضوع چک های برگشتی، یک امر اقتصادی بوده و ارتباط مستقیمی با وظایف شورای تامین استان ندارد؛ ضمن اینکه ستاد تسهیل و رفع موانع تولید و کارگروه های استانی آن به عنوان مرجع تخصصی و آشنا با مشکلات اقتصادی واحدهای تولیدی استان، می توانند ضرورت موضوع جهت تعلیق محدودیت ها را احراز نمایند. بنابراین به نظر می رسد ارجاع مجدد امر به شورای تامین استان، نتیجه ای جز طولانی شدن فرآیند و اختلال در فعالیت بنگاه اقتصادی را ندارد.

بنابراین باتوجه به موارد فوق، معاونت حقوقی رئیس جمهور لایحه اصلاح ماده (۵) مکرر الحاقی به قانون صدور چک، موضوع ماده (۴) قانون اصلاح قانون صدور چک را به هیئت دولت ارائه نموده است.

براساس این پیشنهاد، در تبصره (۱) ماده (۵) مکرر قانون صدور چک، عبارت «ستاد تسهیل و رفع موانع تولید یا کارگروه های استانی آن» جایگزین عبارت «شورای تامین استان» می شود. گفتنی است، این پیش نویس قانونی مراحل بررسی خود را در کمیسیون لوایح هیئت دولت طی می کند.

۸. آموزش کارکنان شعب بانکها جهت راهنمایی و هدایت صحیح مشتریان و تبیین کارکردهای سامانه های مرتبط با چک

۱۰. ایجاد ساختار نظام یافته و پاسخگو (میزامداد مشتریان) در راستای رفع ابهامات و اشکالات

مشتریان

۱۱. همکاری متعامل، مستمر و موثر روابط عمومی بانکها و موسسات اعتباری با اداره روابط عمومی بانک مرکزی ج.ا.ا. در راستای تنویر افکار عمومی به منظور فرهنگ سازی اجرای قانون موصوف و تمکین از رهنمودها و توصیه های ابلاغی اداره یادشده

۱۲. مجهز نمودن کلیه درگاه‌های بانکی شامل درگاه‌های نوین (اینترنت بانک و موبایل بانک)، خودپردازها، تلفن بانک و کیوسک به خدمات سامانه صیاد (پیچک)

فصل چهارم: فرایند ثبت، صدور و انتقال چک در سامانه صیاد، پیچک، برگشت چک و رفع سوء اثر

پس از درج مندرجات چک در برگ آن، صادر کننده به یکی از ابزارهای دسترسی به سامانه صیاد مراجعه کرده و سپس اقدام به ورود اطلاعات چک و اطلاعات هویتی ذینفع/ذینفعان می‌کند. ابزارهای دسترسی به سامانه صیاد عبارتند از:

۱. اینترنت بانک و برنامه موبایلی بانک

امکان دسترسی به ابزار فوق را کاربر می‌بایست از بانک خود درخواست کند. کاربر می‌تواند فرآیندهای ثبت، تایید و انتقال چک در سامانه صیاد (پیچک) را از طریق ابزار یاد شده صورت دهد. لازم به ذکر است، امکان ثبت چک صرفاً از طریق بانک صادر کننده آن دسته چک امکان پذیر می‌باشد. این در حالی است که سایر فرآیندها از قبیل تایید و یا انتقال چک هر یک از بانک‌ها توسط ابزار فوق امکان پذیر بوده و نیازی به یکسان بودن بانک کاربر با بانک صادر کننده آن چک (که لزوماً متعلق به آن شخص نیست) نمی‌باشد.

۲. برنامه‌های موبایلی حوزه پرداخت:

با توجه به در دسترس بودن برنامه‌های حوزه پرداخت، خدمات پر کاربرد از قبیل امکان ثبت چک (متعلق به هر یک از بانک‌ها)، تایید چک (چکی که کاربر به عنوان ذی‌نفع قصد دریافت آن را دارد و نیاز است تا پیش از دریافت فیزیکی چک، مندرجات آن را اعلام کرده و با فیزیکی چک تطبیق دهد) و همچنین انتقال چک، توسط برنامه‌های یاد شده ارائه می‌شوند. لازم به ذکر است، نیازی به انجام هیچ اقدامی از جانب بانک، برای دسترسی به برنامه‌های یاد شده وجود نداشته و افراد می‌توانند برنامه‌های فوق را دانلود و استفاده کنند. همچنین خاطر نشان می‌سازد، برنامه‌های حوزه پرداخت صرفاً امکان ارائه خدمت به مشتریان حقیقی و حساب‌های انفرادی را دارا می‌باشند. مراجعه به سامانه صیاد (پیچک) از طریق برنامه‌های موبایلی حوزه پرداخت برای ثبت، تایید یا انتقال چک صرفاً باید از طریق تلفن همراهی که سیم کارت آن متعلق به خود شخص است، انجام شود.

(مجموعه برنامه‌های قابل استفاده در این حوزه از طریق وبسایت شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) به نشانی www.shaparak.ir قابل دریافت و نصب می‌باشد).

۳. مراجعه به شعب بانک‌های عامل:

تمام شعب شبکه بانکی قابلیت ارائه خدمات سامانه صیاد(پیچک) را دارا می‌باشند و قادر هستند برای آن دسته از مشتریانی که امکان دسترسی به ابزار غیرحضوری را ندارند، اقدام‌های لازم را از جانب آنان صورت دهند. لازم به ذکر است، به منظور ثبت چک، شخص صادرکننده صرفاً می‌تواند به بانک صادرکننده دسته چک خود مراجعه کرده و در زمان تایید دریافت چک نیز شخص تاییدکننده(ذینفع) می‌تواند صرفاً به بانک خود (بانکی که در آن دارای حساب فعال می‌باشد) مراجعه کند و فرآیند تایید از سوی شخص و توسط بانک صورت گیرد.

۴- سایر ابزار مورد استفاده برای ارائه خدمات چک به مشتریان از جمله تلفن بانک، ابزار پیامکی، کدهای دستوری (USSD) و سایر روش‌هایی که توسط شبکه بانکی اطلاع‌رسانی خواهند شد.

لازم به ذکر است این مرحله به عنوان ثبت اولیه چک تلقی شده و ثبت نهایی چک در سامانه صیاد(پیچک) مستلزم تایید دریافت چک توسط ذینفع آن است.

۱- فرآیندهای مرتبط به چک در سامانه صیاد(پیچک)

۱. ثبت چک از سوی صادرکننده:

- ثبت مندرجات شامل "تاریخ سررسید"، "مبلغ"، "اطلاعات هویتی ذینفع" و "بابت" در برگ چک و مراجعه به یکی از ابزارهای دسترسی به سامانه صیاد
- احراز هویت

○ احراز هویت در اینترنت بانک و برنامه موبایلی بانک، پس از دریافت نام کاربری و رمز عبور این برنامه‌ها انجام می‌شود. احراز هویت در برنامه‌های موبایلی حوزه پرداخت یکی از مراحل «ثبت چک» در سامانه صیاد است و از طریق ورود اطلاعات یکی از کارت‌های بانکی فرد صادرکننده چک توسط همان بانکی که دسته چک وی را صادر کرده است، انجام می‌شود.

○ احراز هویت در شعب بانک‌های عامل طبق روال‌های موجود انجام می‌شود.

- ورود مندرجات چک در سامانه صیاد
- تایید و ثبت اولیه چک

۲. اعلام و تایید دریافت چک(توسط ذینفع)

با توجه به اینکه ثبت نهایی چک منوط به استعلام و تطبیق مندرجات برگ چک با اطلاعات ثبت شده در سامانه صیاد (پیچک) از سوی گیرنده چک می‌باشد، گیرنده چک با در دست داشتن برگ چک اقدامات زیر را صورت خواهد داد:

- مراجعه به یکی از ابزارهای دسترسی به سامانه صیاد (لزومی به یکسان بودن ابزار مورد استفاده توسط صادرکننده و تاییدکننده چک وجود ندارد)
 - احراز هویت
 - احراز هویت در اینترنت بانک و برنامه موبایلی بانک، پس از دریافت نام کاربری و رمز عبور این برنامه‌ها انجام می‌شود.
 - احراز هویت در برنامه‌های موبایلی حوزه پرداخت یکی از مراحل استعلام و تایید دریافت چک است و از طریق ورود اطلاعات یکی از کارت‌های بانکی متعلق به ذینفع چک انجام می‌شود.
 - احراز هویت در شعب بانک‌های عامل طبق روال‌های موجود انجام می‌شود:
 - استعلام و تطبیق مندرجات برگ چک شامل تاریخ سررسید، مبلغ، اطلاعات هویتی ذینفع و بابت
 - تایید یا رد چک براساس انطباق یا عدم انطباق مندرجات
- ➡ در صورت تایید چک: چک در وضعیت ثبت نهایی تلقی می‌شود و قابلیت نقد شدن در سررسید را خواهد داشت.
- ➡ در صورت رد چک: ذینفع ضمن انتخاب حداقل یکی از دلایل مندرج در سامانه، می‌بایست فیزیک چک را به صادرکننده/انتقال‌دهنده عودت دهد.

۳. انتقال چک

در قانون جدید چک پشت‌نویسی با درج اطلاعات مربوطه در سامانه صیاد (پیچک) جایگزین شده است. براین اساس، مراحل زیر توسط انتقال‌دهنده چک می‌بایست انجام گیرد:

- مراجعه به یکی از ابزارهای دسترسی به سامانه صیاد (پیچک)
- احراز هویت:
 - احراز هویت در اینترنت بانک و برنامه موبایلی بانک، پس از دریافت نام کاربری و رمز عبور این برنامه‌ها انجام می‌شود.

• احراز هویت در برنامه‌های موبایلی حوزه پرداخت، یکی از مراحل انتقال چک است و از طریق ورود اطلاعات یکی از کارت‌های بانکی متعلق به ذینفع چک انجام می‌شود.

• احراز هویت در شعب بانک‌های عامل طبق روال‌های موجود انجام می‌شود.

- ورود شناسه صیاد (پیچک) ی برگ چک متعلق به انتقال دهنده در سامانه صیاد (پیچک)

- ورود اطلاعات مربوط به قلم اطلاعاتی بابت و هویت ذینفع جدید چک (انتقال گیرنده)

- تایید و ثبت اولیه انتقال چک

۴. استعلام وضعیت اعتباری صادرکننده چک

امکان استعلام وضعیت اعتباری صادرکننده چک از طریق ورود شناسه ۱۶ رقمی صیادی برگ چک در سامانه صیاد وجود دارد. علاوه بر ابزارهای دسترسی به سامانه صیاد خدمت مذکور از طریق روش‌های ذیل قابل دریافت می‌باشد:

۴-۱. پورتال بانک مرکزی

از طریق مراجعه به پایگاه اطلاع‌رسانی این بانک به نشانی www.cbi.ir و با مراجعه به صفحه استعلام وضعیت اعتباری چک صیاد، از طریق ارسال شناسه استعلام ۱۶ رقمی مندرج در چک‌های صیاد، نسبت به وضعیت اعتباری کلی صادرکننده چک از نظر تعداد و مبلغ چک‌های برگشتی رفع سوء اثر نشده نزد شبکه بانک مطلع شوند. لازم به ذکر است، این اطلاعات در قالب دسته‌بندی‌هایی که شرح جزئیات آن‌ها در تارنمای این بانک موجود است، ارائه می‌شود.

۴-۲. سامانه پیامکی ۷۰۱۷۰۱

سامانه پیامکی ۷۰۱۷۰۱ امکان استعلام وضعیت اعتباری کلی شخص صادرکننده چک، از نظر تعداد و مبلغ چک‌های برگشتی رفع سوء اثر نشده، نزد شبکه بانکی را فراهم می‌سازد.

۵. استعلام وضعیت چک (صادرکننده-دارنده چک)

شخص صادرکننده چک، قادر به مشاهده وضعیت و مندرجات چک ثبت شده در سامانه صیاد (پیش از تایید ذینفع) با استفاده از شناسه صیاد برگ چک مذکور خواهد بود.

۶. استعلام وضعیت چک (ذینفع)

ذینفع یا دارنده چک با شناسه صیادی و شماره ملی خود قادر به مشاهده وضعیت و مندرجات چک ثبت شده در سامانه صیاد می‌باشد.

۷. نحوه وصول چک‌های ثبت شده در سامانه صیاد

مالک نهایی چک (آخرین ذی نفع چک) در تاریخ سررسید آن، با مراجعه به شعبه هر کدام از بانک‌های کشور می‌تواند نسبت به وصول مبلغ چک اقدام کند. بدین ترتیب بانک موظف خواهد بود پس از انجام اعلام‌های لازم از سامانه صیادنسبت به مالکیت شخص ذی نفع (شخصی که وجه چک به حساب ایشان واریز خواهد شد) اطمینان حاصل کرده و سپس اقدامات لازم را در این خصوص صورت دهد. در صورت کسری حساب صادرکننده (شخصی که چک در ابتدا متعلق به او بوده است) ذی نفع نهایی می‌تواند مبلغ موجود در آن حساب را طلب کرده و هم‌چنین خواهان پرداخت مبلغ کسری چک از محل مبالغ موجود در سایر حساب‌های انفرادی ریالی صاحب حساب در همان بانک (به ترتیب اعلامی توسط بانک مرکزی) شود.

همچنین مطابق قانون جدید چک، تمام حساب‌های صادرکننده چک در تمام بانک‌ها و موسسات اعتباری به میزان مبلغ کسری چک پس از گذشت ۲۴ ساعت از ثبت غیرقابل پرداخت بودن (ثبت برگشت چک)، به ترتیب اعلامی از سوی بانک مرکزی، مسدود خواهند شد.

۸. نحوه برگشت زدن چک و دلایل برگشت چک

بانک در موارد زیر، مجاز به پرداخت وجه چک نبوده و با درخواست دارنده چک، موظف به ثبت غیرقابل پرداخت بودن چک در سامانه یکپارچه بانک مرکزی و صدور گواهی‌نامه عدم پرداخت متضمن کد رهگیری مطابق شرایط و تشریفات مقرر در قانون می‌باشد.

- عدم کفایت موجودی حساب جاری و عدم امکان تأمین وجه چک از محل سایر حساب‌های صادرکننده چک در همان بانک به شرح مندرج در ضوابط ابلاغی بانک مرکزی
- عدم انطباق امضای مندرج در چک با نمونه امضای معرفی شده توسط مشتری یا وکیل/نماینده قانونی وی در حدود عرف بانکداری
- تشخیص اختلاف در مندرجات برگه چک در چارچوب قوانین و مقررات مربوط
- صدور دستور عدم پرداخت توسط صادرکننده یا ذینفع یا قائم مقام قانونی آنها، در چارچوب ماده (۱۴) قانون
- بسته بودن حساب جاری یا انسداد بخشی از/تمام موجودی آن از جمله به موجب قانون، دستور مرجع قضایی یا به دستور مشتری و عدم امکان تأمین وجه چک از محل سایر حساب‌های صادرکننده چک در همان بانک به گونه‌ای که امکان پرداخت وجه چک به طور کامل میسر نباشد
- قلم خوردگی در متن چک (در صورت فقدان ظهن نویسی مرتبط با تصحیح قلم خوردگی)
- عدم انطباق مندرجات برگه چک با مندرجات ثبت شده در سامانه صیاد (پیچک)

- سایر موارد به موجب قوانین و مقررات موضوعه

لازم به تاکید است در صورت تحقق موارد فوق، بانک مکلف است به درخواست دارنده چک، فوراً غیر قابل پرداخت بودن آن را در سامانه یکپارچه بانک مرکزی ثبت کند و با دریافت کد رهگیری و درج آن در گواهینامه عدم پرداخت، علت یا علل عدم پرداخت را صریحاً قید و آن را امضاء، مهر و به متقاضی (دارنده چک) تسلیم کند.

در گواهینامه عدم پرداخت باید هویت و نشانی کامل صادرکننده و دارنده چک، کد رهگیری دریافت شده از سامانه یکپارچه بانک مرکزی، مهر بانک و شخص حقوقی و وضعیت مطابقت یا عدم مطابقت امضای چک و نمونه امضای موجود در بانک درج شده باشد، در غیر این صورت در مراجع قضائی و ثبتی به آن ترتیب اثر داده نمی‌شود.

دارنده چک برگشتی با در دست داشتن گواهینامه عدم پرداخت، می‌تواند به دفاتر خدمات الکترونیک قضایی قوه قضائیه رفته و از دادگاه صالحه درخواست صدور اجراییه کند. دادگاه با بررسی متن چک و احراز سه شرط مذکور در ماده (۲۳) قانون صدور چک (۱- وصول وجه آن منوط به تحقق شرطی نشده باشد؛ ۲- در متن چک قید نشده باشد که چک بابت تضمین انجام معامله یا تعهدی است؛ و ۳- گواهی عدم پرداخت به دلیل موضوع ماده ۱۴ صادر نشده باشد. به این معنا که صادرکننده یا ذینفع چک اعلام نکرده باشد که چک مفقود یا سرقت یا جعل شده است و یا اینکه از طریق کلاهبرداری یا خیانت در امانت یا جرائم دیگر به دست نیامده باشد) اجراییه را صادر می‌کند.

از تاریخ ابلاغ اجرائیه، ۱۰ روز به صادرکننده چک برگشتی مهلت داده می‌شود که مطالبات خود را پرداخت کند یا با موافقت دارنده ترتیبی برای پرداخت آن بدهد یا مالی را معرفی کند، در غیر این صورت، حسب درخواست دارنده چک، مطابق قانون «نحوه اجرای محکومیت‌های مالی» اقدام خواهد شد.

۹. نحوه رفع سوء اثر چک

طبق قانون جدید چک، در هر یک از موارد زیر، بانک مکلف است مراتب را در سامانه یکپارچه بانک مرکزی اعلام کند تا فوراً و به صورت برخط از چک رفع سوء اثر شود:

- واریز کسری مبلغ چک به حساب جاری نزد بانک محال‌علیه و ارائه درخواست مسدودی حساب به میزان مبلغ چک که در این صورت بانک مکلف است ضمن مسدود کردن مبلغ مذکور تا زمان مراجعه دارنده چک (حداکثر به مدت یک سال) و ظرف مدت سه روز واریز مبلغ را به شیوه‌ای اطمینان‌بخش و قابل استناد به اطلاع دارنده چک برساند.

- ارائه لاشه چک به بانک
- ارائه رضایت‌نامه رسمی (تنظیم‌شده در دفاتر اسناد رسمی از دارنده چک یا نامه رسمی از شخص حقوقی دولتی یا عمومی غیردولتی دارنده چک به بانک
- ارائه نامه رسمی از مرجع قضائی یا ثبتی ذی صلاح مبنی بر اتمام عملیات اجرائی در خصوص چک به بانک
- ارائه حکم قضائی مبنی بر برائت ذمه صاحب حساب در خصوص چک به بانک
- سپری شدن مدت سه سال از تاریخ صدور گواهی‌نامه عدم پرداخت مشروط به اینکه در خصوص چک مورد نظر دعوای حقوقی یا کیفری در دادگاه‌ها و مراجع قضایی طرح نشده باشد.

۱۰. محدودیت‌های دارندگان چک برگشتی

در قانون جدید چک، بعد از ثبت غیرقابل پرداخت بودن یا کسری مبلغ چک در سامانه یکپارچه بانک مرکزی، این سامانه مراتب را به صورت برخط به تمام بانک‌ها و مؤسسات اعتباری اطلاع می‌دهد. پس از گذشت بیست و چهار ساعت، تمام بانک‌ها و مؤسسات اعتباری حسب مورد مکلفند تا زمانی که از چک برگشتی رفع سوء اثر نشده است، محدودیت‌های زیر را نسبت به صاحب حساب و امضاکننده چک برگشتی اعمال کنند:

۱۰,۱. عدم امکان افتتاح هرگونه حساب و صدور کارت بانکی جدید؛ حتی صدور المثنی / تمدید تاریخ اعتبار کارت / کارت اعتباری و تسهیلات خرد

۱۰,۲. مسدود شدن وجوه تمام حساب‌ها و کارت‌های بانکی و هر مبلغ متعلق به صادرکننده که تحت هر عنوان نزد بانک‌ها یا مؤسسات اعتباری موجود است به میزان کسری مبلغ چک و به ترتیب اعلامی از سوی بانک مرکزی؛

۱۰,۳. عدم پرداخت هرگونه تسهیلات بانکی یا صدور ضمانت‌نامه‌های ارزی یا ریالی؛

۱۰,۴. عدم گشایش اعتبار اسنادی ارزی یا ریالی.

۱۱. موارد منع اعطای دسته چک به اشخاص

اعطای دسته چک به مشتریان زیر ممنوع است:

- اشخاص ورشکسته؛
- اشخاص معسر از پرداخت محکوم به؛
- اشخاص دارای چک برگشتی رفع سوء اثر نشده؛

- وکیل/نماینده صادرکننده (امضاءکننده) چک برگشتی (رفع سوءاثر نشده) از طرف اشخاص صاحب حساب در چارچوب قانون؛

- اشخاصی که بنا به رأی قطعی مراجع قضایی حسب مفاد قوانین مربوط از جمله موارد مقرر در قانون، به محرومیت از داشتن دسته چک محکوم شده‌اند؛

- اشخاصی که حساب جاری آن‌ها به دلایل قانونی یا حسب تصمیم مرجع قضایی مسدود شده و برداشت از آن ممنوع است؛ به استثنای مواردی که صرفاً بخشی از موجودی حساب جاری مشتری مسدود شده و برداشت مابقی موجودی حساب جاری وی امکان‌پذیر است؛

- اشخاص ورشکسته، معسر از پرداخت محکوم به یا دارای چک برگشتی رفع سوءاثر نشده که به وکالت یا نمایندگی از طرف صاحب حساب اعم از شخص حقیقی یا حقوقی اقدام به اخذ دسته چک می‌کنند؛

- شخصی که کمتر از مجموع تعداد برگه‌های آخرین دسته چک اعطایی به وی، به بانک ارائه و یا تعیین تکلیف شده باشد.

- مشتریانی که از پذیرش الحاقیه جدید به قرارداد افتتاح حساب جاری استنکاف کنند.

- ثبت اختیاری چک در سامانه صیاد(پیچک)

چک‌های جدید که از سال ۱۴۰۰ صادر شده‌اند، باید توسط صادرکنندگان در سامانه صیاد ثبت شوند و گیرنده چک باید از صادرکننده چک بخواهد که چک در سامانه صیادحتماً ثبت شده باشد و اگر چک در سامانه صیادثبت نشود بانک نمی‌تواند مبلغ آن را پرداخت کند.

فصل پنجم: دسته چک های جدید:

- وفق دستورالعمل اجرایی ماده "۶" اصلاحی قانون صدور چک در مورد دسته چک های جدید که مقرر

است در طرح، قطع و رنگ جدید در اختیار اشخاص قرار گیرد، مراتب ذیل لازم الاجرا می باشد:

* لزوم ثبت علت صدور چک در قسمت « بابت » در سامانه صیاد(پیچک) حسب مورد در زمان صدور یا

انتقال چک ، برای چک‌های صادره با مبالغ بیش از یک میلیارد ریال برای اشخاص حقیقی دارای حساب

جاری غیرتجاری و بیش از ده میلیارد ریال برای اشخاص حقیقی و حقوقی دارای حساب جاری تجاری.

* لزوم تعیین سقف مجاز صدور چک برای اشخاص اعم از اشخاص حقیقی دارای حساب جاری

غیرتجاری، اشخاص حقیقی دارای حساب جاری تجاری و اشخاص حقوقی، براساس شیوه نامه‌ای که پس

از تصویب در شورای محترم پول و اعتبار به شبکه بانکی کشور ابلاغ می گردد و توسط سامانه صیاد (پیچک) محاسبه خواهد شد.

نکته حائز اهمیت آن که، تا قبل از ابلاغ شیوه نامه یاد شده، بانک باید صرفاً "رتبه اعتباری و یا امتیاز اعتباری متقاضی دسته چک را در زمان اعطای دسته چک به وی اعلام دارد .

* صدور چک های جدید در وجه حامل ممنوع بوده و در سامانه صیاد نیز امکان صدور چک در وجه حامل به صورت سیستمی وجود ندارد. در زمان انتقال چک، ظهنویسی (پشت نویسی) چک در سامانه صیاد انجام می پذیرد و دارنده چک نیز چنانچه متمایل به انتقال چک به شخص ثالث باشد لازم است هویت گیرنده جدید را در سامانه صیاد درج کند .

- مشخصات ظاهری چکهای جدید

چک های جدید رنگشان متمایز با چک های قدیم خواهد بود. چک های فعلی صورتی و سبز رنگ هستند، در حالی که چک های جدید صورتی و بنفش رنگ خواهند بود.
-چک های جدید با لوگوی بانک ها چاپ می شوند، ولی به لحاظ رنگ و محتوا یکسان سازی شده اند.
-چک های جدید همچون چک های سابق دارای شناسه ۱۶ رقمی هستند، و همچنین یک عبارت تاکیدی مبنی بر اینکه فعال سازی چک منوط به ثبت آن در سامان صیاد (پیچک) است بر روی چک های جدید درج شده است.
در ظهر چک های جدید یک بار کد دو بعدی وجود دارد که گیرنده می تواند با اسکن بار کد، وضعیت اعتباری صادر کننده را استعلام کند.

به استناد ابلاغیه دبیر کل محترم بانک مرکزی ج.ا.ا. به شماره ۹۹/۳۵۴۹۳۸ تاریخ ۱۳۹۹/۱۱/۰۶، مشخصات ظاهری چک های جدید مطابق تصویر ذیل می باشد:

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

صدور یکپارچه الکترونیک دسته چک سیاد اقدام امنیتی اختصاصی بانک

شرکت سهامی چاپخانه دولتی ایران

درج شماره سریال با مرکب امنیتی، پشت فرور که از روی چک امنیتی و از پشت چک به رنگ قرمز است و در زیر نور ماورا بنفش به رنگ سبز دیده می شود

جانب متن چک با رنگ اختصاصی بنفش

ریز نوشته اختصاصی نام بانک در دور کادر تاریخ و کادر ریان به رنگ بنفش

درج نوار عمودی حاوی اطلاعات نام بانک و سری چک بصورت خطی

لگوچکاوک به رنگ متن چک

درج ریز نوشته نام بانک بصورت افقی در پایین چک

درج نوار سینیوسی ریز نوشته نام بانک در متن چک در دو سمت چپ و راست چک

درج کد اختصاصی مربوط به هر بانک در ریز محل شماره سریال با رنگ نامرئی سبز

نوار ریز هواج نام بانک در کادر تاریخ و کادر ریان در دورگ نامرئی که تحت تابش نور ماورا بنفش نمایان می گردد

وجود الیاف رنگی نامرئی در چهار رنگ قرمز، زرد و سبز و آبی بصورت پراکنده در دو طرف چک

درج آرم بانک بصورت نگارو در وسط چک قابل رویت در نور ماورا بنفش

لگوچکاوک در رنگ نامرئی قابل رویت با نور ماورا بنفش

درج اطلاعات چک حاوی نام بانک و سری چک در مرکب نامرئی سبز که تحت تابش نور ماورا بنفش نمایان می گردد

کاغذ از نوع واندمارک مولدی تن با آرم اختصاصی چاپخانه دولتی ایران که در مقابل نور نمایان میشود

درج نوار عمودی در ظهر چک حاوی آرم بانک، نام بانک، و سری چک

وجود الیاف رنگی قرمز، در دورگ قرمز و آبی بصورت پراکنده در دو طرف چک

نوار ریز نوشته با ضخامت کانوپی حاوی اطلاعات نام بانک و سری چک

فصل ششم: چک الکترونیکی) و اقدامات لازم جهت عرضه آن در سیستم بانکی و سامانه های مربوطه

چک الکترونیکی (چک دیجیتال) موجودیتی همسان با چک کاغذی و به بیان دیگر نوع جدیدی از چک است که تمامی قوانین چک کاغذی بر آن قابل اجرا است. در چک الکترونیکی، «داده پیام» چک مورد استفاده قرار می گیرد که با «امضا الکترونیکی» توسط مشتری صاحب گواهی «امضا الکترونیکی»، معتبر و قابل استناد می شود. سامانه چک الکترونیکی، سامانه ای حاکمیتی و متمرکز است که با خدمت گرفتن از سامانه های صیاد (صدور یکپارچه الکترونیک چک)، چکاوک (زیرساخت انتقال تصویر چک و اسناد وصولی) و زیرساخت های اعتبارسنجی بانک مرکزی، زیرساخت لازم را برای ارائه خدمت «چک الکترونیکی» به بانک ها و مشتریان آنها فراهم می آورد. با چکاد، مشکلات مربوط به چک کاغذی مثل گم شدن، پاره شدن، کلاهبرداری و جعل و ... حذف می شود.

اهم فرایندهای سامانه چک الکترونیکی (امن دیجیتال) (چکاد) به شرح زیر معرفی شده است:

- فعال سازی خدمت توسط مشتری با معرفی گواهی «امضا الکترونیکی»
- درخواست دسته چک الکترونیک
- صدور چک الکترونیکی
- ظهنویسی و تاریخچه انتقال چک در مبادلات
- نقد کردن درون بانکی یا بین بانکی بدون حضور در شعبه
- صدور چک های چندامضایی
- ابطال چک الکترونیکی
- مسدود کردن چک الکترونیکی
- صدور گواهی عدم پرداخت
- ارائه کارتابل چک های دریافتی مشتریان
- استعلام چک برای دریافت کنندگان «چک الکترونیکی» و سایر سازمان های مرتبط

ارائه خدمت چک الکترونیک منوط به عضویت بانک در "سامانه چک الکترونیکی" است و همچنین عضویت بانک در سامانه های صیاد، چکاوک و ساتنا الزامی است.

همچنین صادر کننده چک الکترونیکی باید مشتری بانک باشد و اخذ **کد شهاب** و تخصیص گواهی امضای الکترونیکی از طریق **سامانه نماد**، از جمله شرایط برای این صادر کنندگان خواهد بود.

ارتباط مشتریان با «سامانه چک امن دیجیتال» به وسیله «درگاه‌های غیر حضوری امن بانک‌ها» و یا نرم‌افزار شعب و از طریق کانال امن ارتباطی بین سیستم متمرکز بانک‌ها و «سامانه چک الکترونیکی» برقرار می‌شود.

در بخش مقررات، به بحث کارمزد هم اشاره شده و اعلام شده که ساختار کارمزد صدور، انتقال و دریافت وجه «چک الکترونیکی» متعاقباً از طرف بانک مرکزی اعلام خواهد شد.

همانطور که در تعریف چک الکترونیکی، آمده است تمامی قوانین چک کاغذی برای آن هم قابل اجرا است. برای مثال بانک موظف است برای هر عدد چک الکترونیکی ارائه شده به مشتریان، تمبر مالیاتی ابطال کند. ضمناً کلیه فرایندهای اجرایی سامانه چک الکترونیکی، منطبق بر مفاد «قانون اصلاح قانون صدور چک» است.

اقدامات انجام شده برای راه اندازی چک الکترونیکی

- راه اندازی سامانه مرکزی چک امن دیجیتال (چکاد)، تهیه و ابلاغ الزامات صدور و پردازش چک الکترونیکی به شبکه بانکی کشور
 - بازنویسی نسخه جدید سامانه صیاد در راستای ایجاد امکان صدور چک الکترونیکی.
 - بازنویسی نسخه جدید سامانه چکاوک در راستای ایجاد امکان پردازش چک دیجیتال و ابلاغ مستندات فنی به بانک‌ها توسط بانک مرکزی (سایر اقدامات لازم مستلزم اعمال تغییرات فنی در رابط کاری صیاد و چکاوک توسط بانک‌ها در حال انجام است).
 - استفاده از سامانه‌های صیاد (صدور یکپارچه الکترونیکی دسته‌چک)، چکاوک (سیستم انتقال تصویر چک) و پیچک (سامانه پیمایش مبادلات چک)
 - مستندات فنی سامانه جدید چک‌های برگشتی (سما چک: سامانه متمرکز الکترونیکی چک برگشتی) در راستای ثبت آنی چک برگشتی، ثبت مشخصات اتباع بیگانه و اخذ اطلاعات ذینفع چک برگشتی در دستور کار بانک مرکزی قرار دارد که فرمت‌های اطلاعاتی سامانه مذکور برای بهره‌برداری طی بخشنامه ای در تیرماه سال جاری به تمام بانک‌ها ارسال شده که مطابق آن ارسال اطلاعات به صورت وب‌سرویس به سامانه یادشده، عملیاتی و امکان دسترسی به اطلاعات دارنده چک به صورت سیستمی برای بانک‌ها ایجاد می‌شود.
- پیومتن کامل الزامات، ضوابط و فرآیندهای اجرایی چک الکترونیکی (ابلاغی اسفند ۱۳۹۷ بانک مرکزی ج.ا.ا؛ پیوست جزوه می‌باشد.

منابع :

- وب سایت بانک مرکزی www.cbi.ir
- وب سایت بانک ملی [/https://bmi.ir/fa/pages/1297](https://bmi.ir/fa/pages/1297)
- مصاحبه " صفر تا صد قانون جدید چک، روزنامه دنیای اقتصاد،
بانک-بیمه-۲/۱۶-۳۷۱۴۵۰۲/صفر-تا-صد-قانون-جدید-چک <https://donya-e-egtesad.com/>
- بخشنامه ها و دستورالعمل های بانک مرکزی